

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Norrbottens län

Juni 2020

Ett samarbete mellan Företagarna, Swedbank och Sparbankerna

företagarna

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikator.....	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Norrbottens län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Norrbottens län	5
Näringslivet i Norrbottens län.....	6
Småföretagsbarometern – Norrbottens län	7
Konjunkturindikator.....	7
Sysselsättning.....	9
Orderingång.....	10
Tackat nej till order.....	11
Omsättning.....	12
Lönsamhetsutvecklingen.....	13
Företagens prisförväntningar.....	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion	14
Slutsatser	16

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande tolv månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerns konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för sysselsättning, orderingång och omsättning. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Norrbottens län

- **Konjunkturindikatorn** för länet är alltså positiv, men det har skett en kraftig nedgång under året som gått. Konjunkturindikatorn placerar sig under riksgenomsnittet. Företagens prognoser för kommande tolv månader är mycket pessimistiska, med en förväntad utveckling till en lägre nivå än vid finanskriserna i början av 1990-talet och 2008-2009.
- **Sysselsättningstillväxten** har mattats av i Norrbotten och ligger på en negativ nivå. Det innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka under året som gått än andelen företag som har utökat den. Sysselsättningsutvecklingen placerar sig under riksgenomsnittet. Företagen förväntar sig en fortsatt avmattning, det vill säga en fortsatt negativ sysselsättningstillväxt.
- **Orderingången** är fortsatt positiv men för andra året i rad har tillväxttakten mattats av. Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av coronakrisen och visar på en stark nedgång till historiskt låga nivåer.
- **Omsättningstillväxten** i Norrbottens län har avtagit sedan ifjol. Tillväxttakten ligger under riksgenomsnittet. Likt riket som helhet förväntar sig företagen i länet en kraftig nedgång i omsättningens tillväxt för de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxten av lönsamheten** i Norrbottens län har minskat kraftigt sedan fjolårets höga notering och länet har haft en svagare utveckling än riksgenomsnittet. På ett års sikt förväntar sig företagen en negativ tillväxt i lönsamhetsutvecklingen.
- Småföretagen i Norrbottens län upplever bättre möjligheter att växa framöver jämfört med riksgenomsnittet. Andelen företag i Norrbotten som ser **goda utsikter att expandera** är i årets mätning 62 procent, jämfört med riksgenomsnittet på 59 procent. 95 procent av länets företag vill växa.
- **Största tillväxthindret** i Norrbotten är bristen på lämplig arbetskraft. En betydligt större andel än i tidigare mätningar upplever dessutom en svag efterfrågan av företagets varor och tjänster som det största hindret för tillväxt.

Lars Lindberg
Regionchef Företagarna Norrbotten

I fjolårets Småföretagsbarometer gick Norrbotten tvärt emot de negativa signalerna från övriga Sverige. Bedömningen var att Norrbotten skulle ha fortsatt positiv utveckling medan Sverige som helhet återgick från en högkonjunktur till ett mer normalt konjunkturläge. De positiva signalerna från tidigare års Småföretagsbarometrar har nu förbytts i mer negativa sådana. Länet företagare har en mycket negativ syn på framtidsutsikterna för de kommande åren. Det är endast två län i Sverige som uppvisar en sammanlagd konjunkturindikator som är mer negativ än Norrbottens och länet skulle därmed nå nivåer i paritet med de tidigare finanskrisåren 2008–2009.

Kompetensbristen är även i år det enskilt största tillväxthindret enligt Småföretagsbarometern och det är än mer tydligt för länets företagare än för riket som helhet.

En av få positiva signaler i årets Småföretagsbarometer är att andelen företag i Norrbotten som ser goda utsikter att expandera ligger över riksgenomsnittet och vi landar på 6:e plats bland landets 21 län. Småföretagen i Norrbottens län upplever alltså bättre möjligheter att växa framöver jämfört med riksgenomsnittet. I Norrbotten vill också 95 procent av företagen växa.

Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Norrbottens län

Årets Småföretagsbarometer visar att konjunkturen hos landets småföretag med 1–49 anställda fortsätter att försvagas. Konjunkturindikatorn sjönk för tredje året i rad till 37 från 61 ifjol, den lägsta nivån sedan 2003. Det är en betydligt svagare utveckling än vad företagarna förutsåg under fjolåret, då konjunkturindikatorn förväntades stiga till 79. Den stora prognosavvikelsen beror sannolikt på att coronapandemin slog igenom med full kraft i svenskt näringsliv under mars och april. Företagens syn på konjunkturen försvagades allt snabbare under undersökningsperioden, som var veckorna 10–16. Det betyder att konjunkturindikatorn föll mer under andra perioden av undersökningen än under den första. I en delrapport vecka 13 var konjunkturindikatorn till 57, därefter har alltså uppfattningen om läget förvärrats avsevärt. Alla delar i konjunkturindikatorn (sysselsättning, ordergång och omsättning) har utvecklats svagare än prognosticerats vilket visar på en tydlig konjunkturavmattning bland landets småföretag.

Den svagaste utvecklingen har varit i de tjänsteproducerande branscherna, i synnerhet transportsektorn där konjunkturindikatorn noterades till minus 20 följt av hotell och restaurang (-13). Småföretag inom bygg- och tillverkningsindustrin men även handelsföretag klarade sig bättre jämfört med övriga delbranscher även om konjunkturindikatorn är lägre än i fjolårets undersökning.

Företagen, främst de minsta med upp till fyra anställda, är mycket pessimistiska om det närmaste året. Detta trots att regeringen har presenterat flera stödpaket riktade till företag. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas sjunka till rekordlåga minus 20, vilket är en betydligt dystrare bild än minus 1 i delrapporten som presenterades i slutet av april (vecka 13). Det betyder att småföretagen förutser en djupare konjunkturedgång än under lågkonjunkturen i början av 1990-talet och 2008/2009. Både ordergången och omsättningen förväntas minska under det kommande året och är det som framför allt bidrar till nedgången i konjunkturindikatorn. Även företagens planer för sysselsättningen har blivit mer pessimistiska och andelen företag som tror att antalet anställda ska minska under det kommande året är nu något större än andelen företag som tror att det ska öka.

Näringslivet i Norrbottens län

Råvaruindustrin är motorn i Norrbottens näringsliv. Malmen, stålet, skogen och vattenkraften är viktiga både för länet och för Sverige. Exporterande tillverkningsföretag, en växande tjänstesektor, turismen och småföretag inom många olika områden får allt större betydelse. Under senare år har också en rad testverksamheter etablerats i inlandskommunerna, även dessa baserade på ett internationellt kundunderlag redan från start.

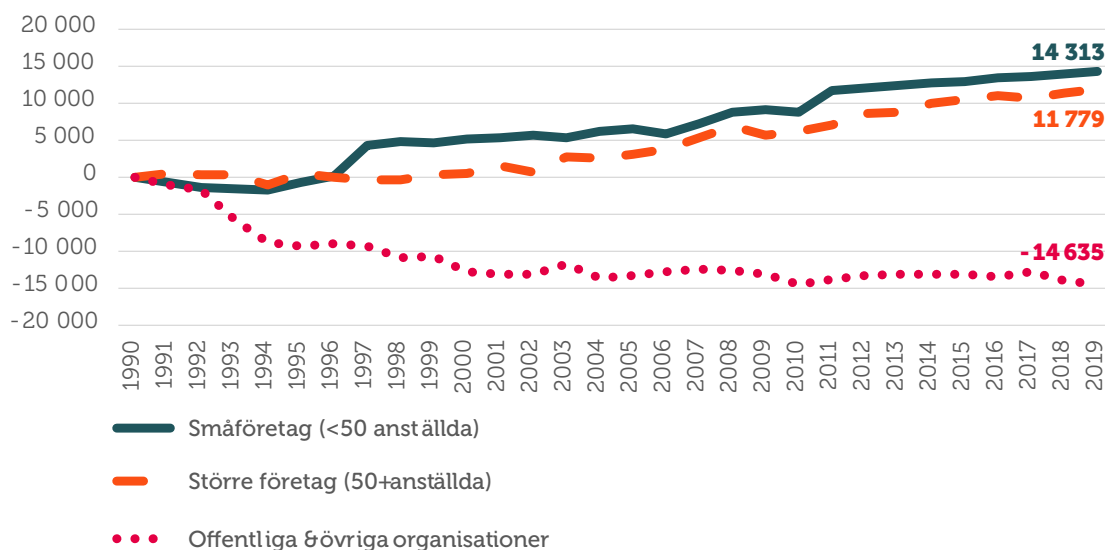
Gruvbolag som LKAB och Boliden, samt stålbolaget SSAB står för en stor del av sysselsättningen och skapar även möjligheter för företag i en rad verksamheter i anslutning till storbolagens verksamhet. Näringslivsstrukturen gör emellertid också att konjunkturen i Norrbotten blir relativt påverkad av internationella faktorer som råvarupriser och utvecklingen av exportefterfrågan.

Under det senaste året har utvecklingen varit mindre positiv och i lägre takt än genomsnittet för riket. Till viss del är detta en följd av politisk och ekonomisk oro i vår omvärld, det relativt sett stora beroendet av ett mindre antal stora företag och demografi- och näringslivsstrukturen i länet. I Norrbottens län har basnäringarna fortfarande stor påverkan på företagsklimatet. Gruv- och stålindustrin har det tufft med låga priser på järnmalm vilket påverkar lönsamheten hos primärt LKAB. Som en direkt följd av detta skjuts planerade investeringar upp vilket bland annat påverkar underleverantörer och konsulter. Även stålindustrin med SSAB i spetsen går igenom en relativt tung period, med en relativt svag efterfrågan på produkterna till följd av den låga globala efterfrågan på stål. Inom pappersindustrin är det något bättre med Kappa Kraftliner i Piteå samt Billerud Korsnäs i Kalix. Turistnäringen går fortfarande bra och kännetecknas av en stabil framtidstro.

Den lokala näringslivspolitikerna måste fortsatt verka för att få fler nya företag att etablera sig i regionen. Det förutsätter ett brett samarbete med näringsliv, regionsföreträdare och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är viktig för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Norrbottens län. Men just i Norrbotten är även företag med mer än 250 anställda viktiga arbetsgivare, vilket gör att sysselsättningstillväxten ser annorlunda ut än i majoriteten av länen.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Norrbottens län sedan 1990 (källa: SCB (Företagsregistret) och egna beräkningar Företagarna)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – NORRBOTTENS LÄN

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

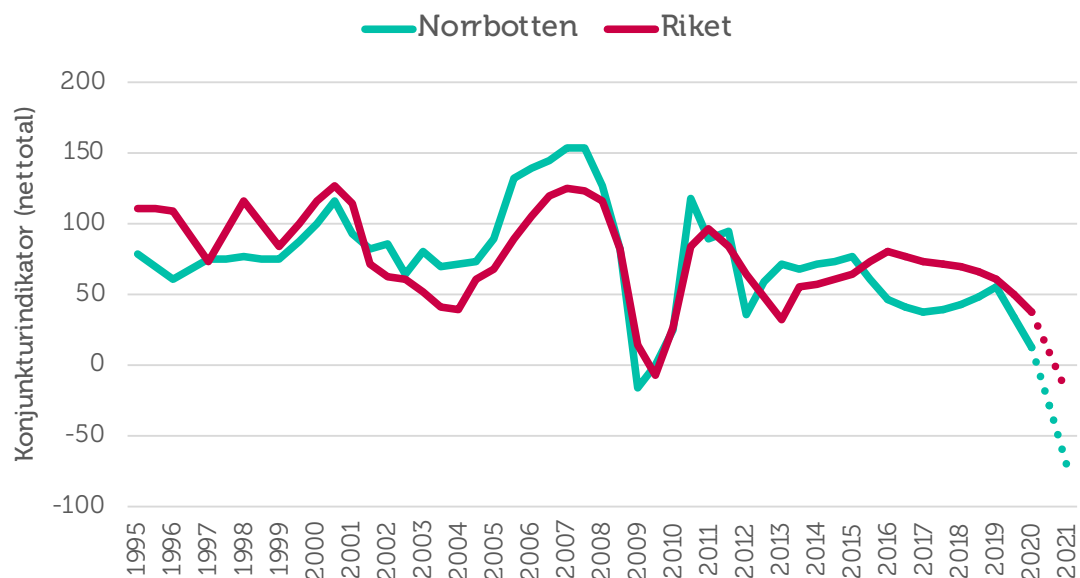
Vi kommer att redovisa för Norrbotten läns utveckling vad gäller sysselsättning, ordergång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget. Genom att addera netttotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Norrbottens län försämrades dramatiskt 2008–2009, i samband med den globala finanskrisen. Energi- och råvarupriser verkar påverka Norrbottens konjunkturutveckling i högre grad än i övriga Sverige. Konjunkturindikatorn för länet var mellan åren 2013–2015 högre än för riket som helhet, men har i de senaste undersökningarna legat under riksgenomsnittet. Tillväxttakten återhämtade sig fram tills ifjol, men i år vänder utvecklingen nedåt.

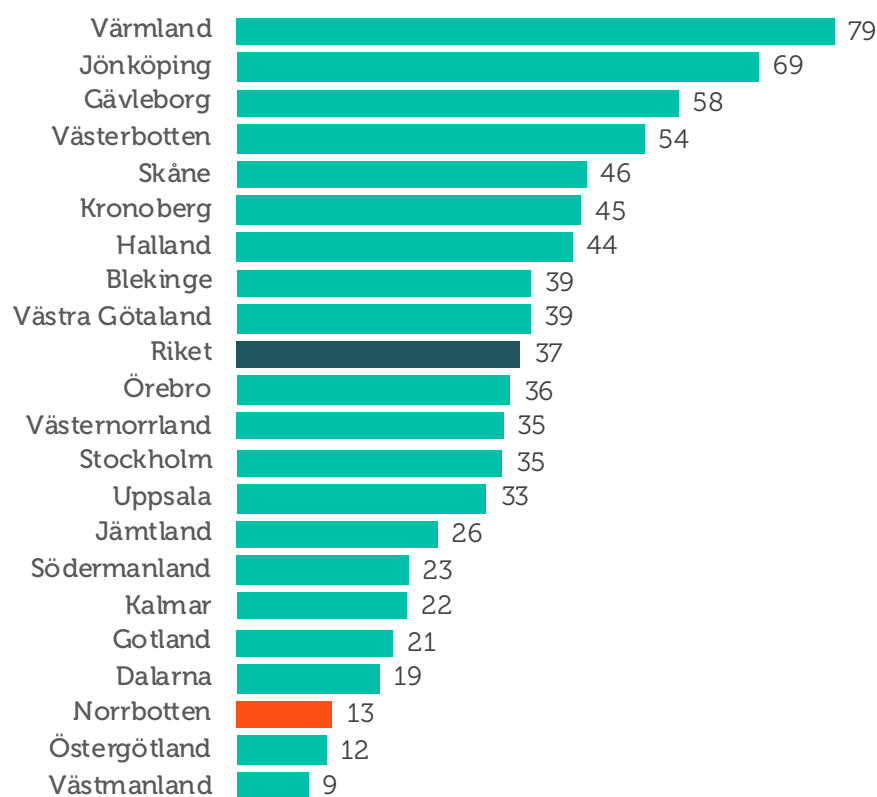
2019 var det sammanvägda nettotalet för konjunkturindikatorn i länet 55. Årets netttotal är 13 vilket visar på en svagare tillväxt under året som gått, med ett tapp på totalt 42 indexenheter. Avmattningen placerar sig Norrbotten läns konjunkturindikator under riksgenomsnittets netttotal 37. Länsfördelningen runt riksgenomsnittet visas i figur 3. Utfallet av årets konjunkturindikator blev betydligt lägre än vad länets företagare förväntade sig ifjol, då trodde företagen på en kraftigt ökad tillväxttakt.

Företagens förväntningar för de kommande tolv månaderna är mycket pessimistiska. Tillsammans med Jämtland och Gotland har Norrbottens län den lägst ställda prognosen för konjunkturindikatorns utveckling. Deras sammanvägda prognoser för sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig nedgång och konjunkturindikator hamnar på nettotalet -72. Ett sådant utfall skulle innebära en nedgång med hela 85 indexenheter jämfört med årets resultat. Konjunkturindikatorn skulle därmed nå de lägsta nivåerna sedan finanskrisåren. Motsvarande utveckling för riksgenomsnittet är ett förväntat netttotal på -20.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Norrbottens län och riket 1995–2020

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2020

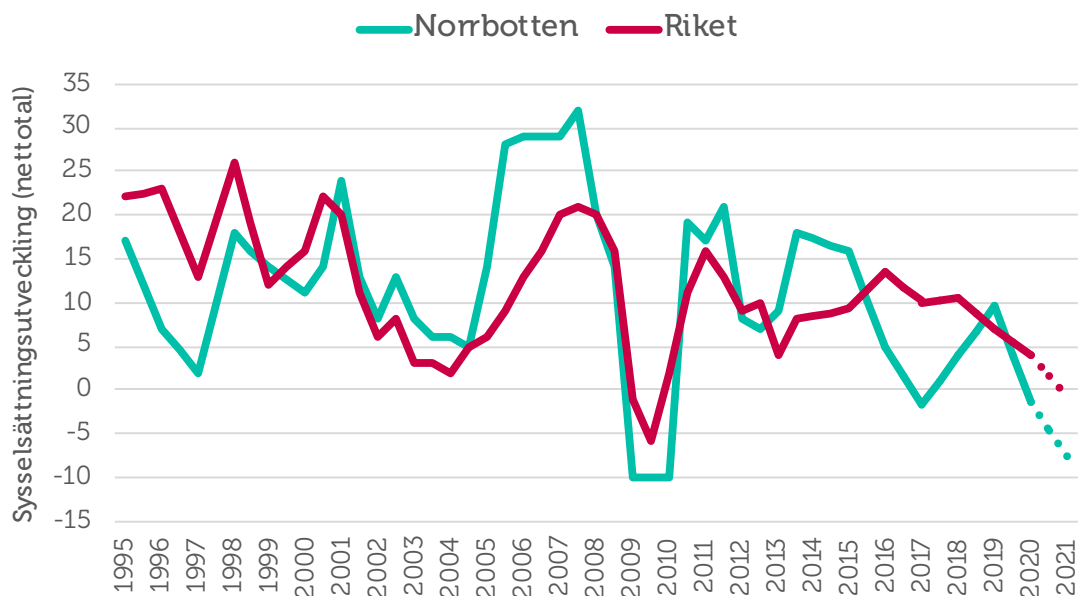
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Fjolårets höga tillväxttakt i sysselsättningen har i år bytts mot en kraftig avmattning. Sju procent av företagen i länet har ökat sin personalstyrka under de senaste tolv månaderna samtidigt som nio procent har minskat den. Detta resulterar i ett netttotal på -2 för sysselsättningsutvecklingen i årets mätning. Att tillväxten nu ligger under noll innebär att en större andel företag har minskat personalstyrkan i verksamheten än andelen som ökat den. Sysselsättningen är således nu på samma nivå som år 2017, innan fjolårets återhämtning. Jämfört med riket som helhet ligger nu Norrbotten läns tillväxttakt under riksgenomsnittet, vars netttotal är 4. Utfallet blev lägre än vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport, då trodde företagen på en ökad tillväxttakt till nettotalet 20.

Prognosen för tolv månader framåt är att sysselsättningstillväxten fortsätter mattas av och därmed fortsatt på en negativ tillväxtnivå. Endast omkring vart tionde företag förväntar sig att antalet anställda i verksamheten kommer att öka, medan nästan vart femte företag förväntar sig ett minskat antal. Företagens förväntade netttotal blir därmed -8 för sysselsättningsutvecklingen, vilket ska jämföras med riksnittets förväntade netttotal -1.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995–2020

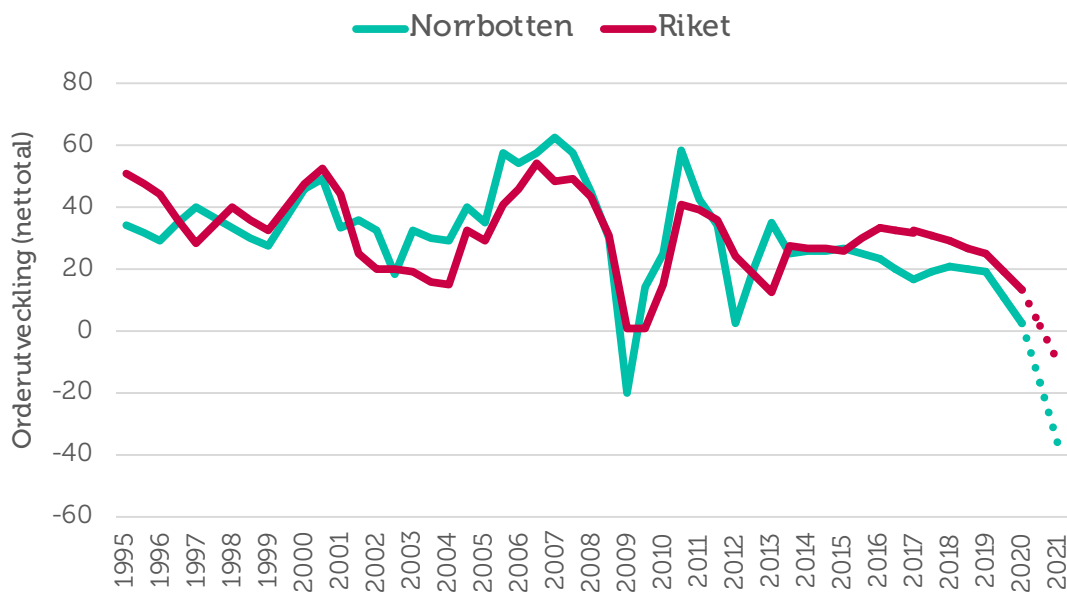
Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången för länets företag är fortsatt positiv men för andra året i rad har tillväxttakten mattats av. I år är orderingångens sammanvägda netttotal 2, jämfört med fjolårets netttotal 19. Tillväxttakten för orderingången i Norrbottens län ligger därmed fortsatt under riksgenomsnittet, vars netttotal i årets mätning är 13. Sammantaget uppger 30 procent av företagen i länet att orderingången ökat, medan 28 procent sett en minskning under de senaste tolv månaderna. Företagens positiva prognoser, till nettotalet 32, för orderingångens utveckling ifjol har därmed inte infriats.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av coronakrisen och visar på en stark nedgång. Endast tio procent av företagen tror att deras orderingång kommer att öka, medan hela 47 procent förväntar sig att den kommer minska. Detta ger ett förväntat netttotal på -37. Motsvarande netttotal för riksgenomsnittet är -11. Om prognosen stämmer skulle det innebära att företagens orderutveckling hamnar på en lägre nivå än vid tidigare kriser, se figur 5.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995–2020

Tackat nej till order

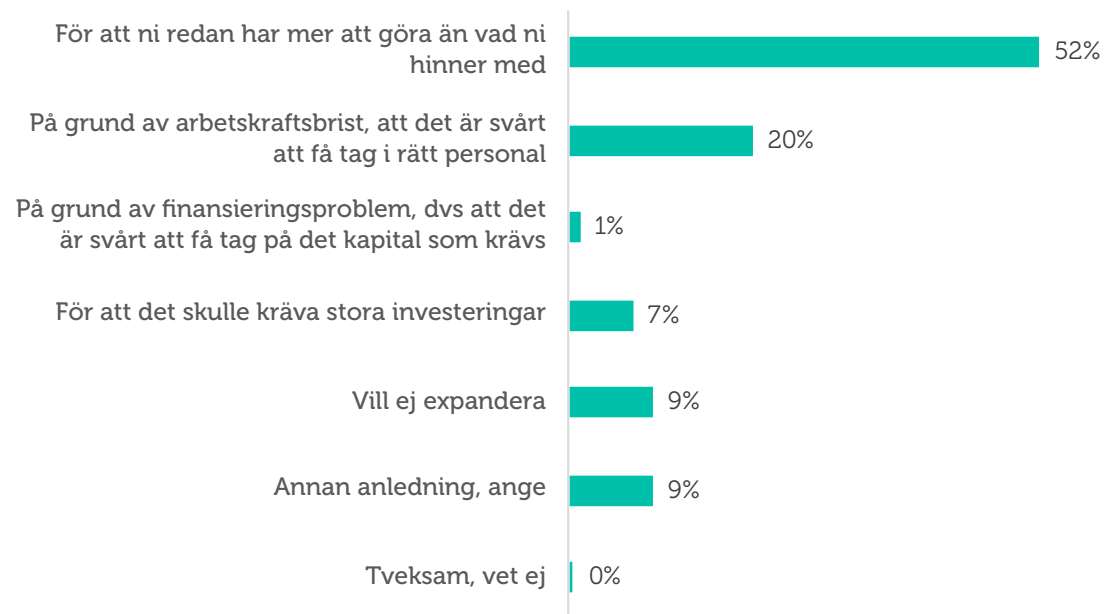
När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag behöva tacka nej till order. 63 procent av företagen i länet har tvingats tacka nej till order, vilket är en betydligt högre andel än riksgenomsnittet där 36 procent av företagen tackat nej till order under de senaste tolv månaderna. Det är även 19 procentenheter fler än ifjol.

Precis som i övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order att de redan har mer att göra än vad de hinner med. Av de företag som tackat nej till order uppger 52 procent detta, jämfört med riksgenomsnittet på 50 procent.

20 procent anger arbetskraftsbrist som främsta orsak till att företaget har tackat nej till order. Som vi kommer att redogöra för längre fram i texten upplever många företag i Norrbottens län kompetensbrist som främsta tillväxthinder. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis handla om att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 6 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Kari Erkheikki

Företagsmarknadschef Swedbank Luleå

Många företag påverkas nu mycket negativt av coronaviruset och dess spridning. Det gäller framför allt företag som verkar inom branscher såsom hotell & restaurang, turism, handel, transporter, konsultverksamhet etc. Här har många tappat en väldigt stor del av sin försäljning och behöver därför se över sina kostnader. Samtidigt har många entreprenörer också varit kreativa och utvärderat sina affärsmodeller. Det kan handla om att försöka ställa om sin verksamhet vilket många har lyckats bra med. Många restauranger har t. ex. snabbt ställt om till att leverera hämtmat.

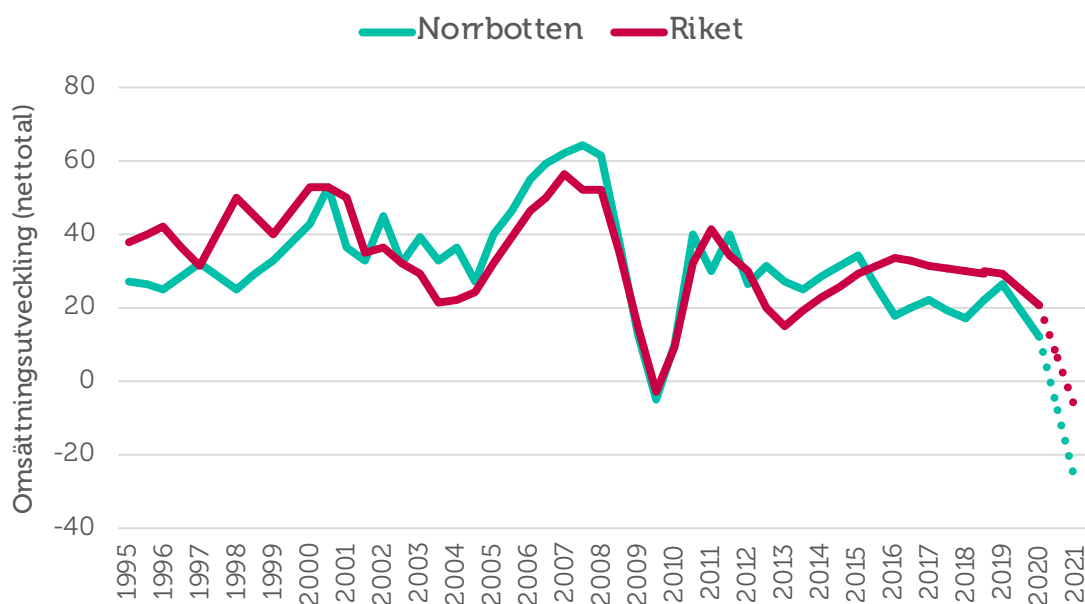
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Norrbottens län har fortsatt att mattas av och i år är nettotalet 12, jämfört med 26 i fjol. Nettotalet för omsättningstillväxten är därmed lägre än rikssnittets 20. Årets undersökning visar att omsättningen har ökat hos 37 procent av länets småföretag samtidigt som den har minskat hos 25 procent under de senaste tolv månaderna. Utfallet blev därmed lägre än den förväntade tillväxttakten med nettotalet 45 som företagen gav ifjol.

Coronakrisen har på kort tid lett till en kraftigt minskad efterfrågan på många företags varor och tjänster. Detta avspeglas också i företagens prognoser för omsättningsutvecklingen under kommande tolv månader. Endast 16 procent tror att omsättningen kommer att öka, samtidigt som 44 procent förväntar sig att den minskar under det närmsta året. Detta resulterar i ett förväntat nettotal på -28 för omsättningstillväxten. Ett sådant utfall skulle innebära historiskt låg omsättningstillväxt för Norrbottens företagare. Även prognosen för riket som helhet är kraftigt vikande, till ett nettotal på -8.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995–2020

Jörgen Svonni *Sparbanken Nord*

Norrbottens småföretagare har som många andra påverkats av coronapandemin, och vi kan se att de branscher som drabbats mest är besöksnäring, handel och restaurang. Det positiva är en fortsatt stark gruvindustri som håller igång produktionen och därigenom säkrar upp arbetstillfällena i flera led. Vi ser också mindre företag i olika branscher som på ett proaktivt och kreativt sätt korregerar sin verksamhet för att möta upp nya behov. Det ska vara enkelt att ta hjälp av banken i ett tidigt skede om problem uppstår, så att det inte går för långt. Därför har vi nu en tät dialog med våra företagarkunder.

Lönsamhetsutvecklingen

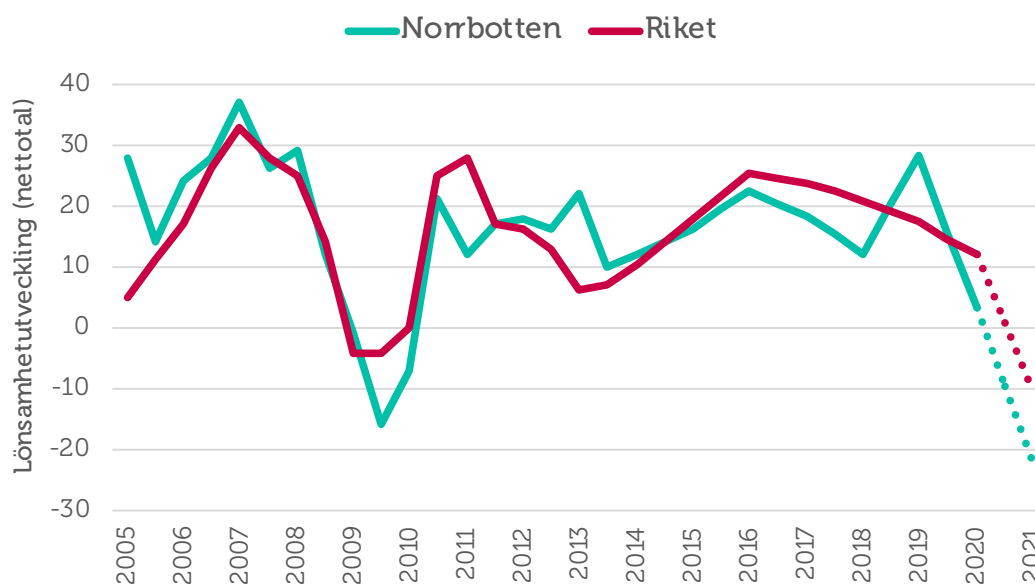
Företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis hänförlig till lönsamhetsutvecklingen. Lönsamheten hos länets företag förbättrades kraftigt ifjol då länet hade sin högsta notering av lönsamhetstillväxten sedan 2007. Utvecklingen har emellertid vänt nedåt i år och tillväxttakten i länets företag visar en kraftig avmattning.

28 procent av företag i länet har haft en ökad lönsamhet under årets som gått, samtidigt som 25 procent haft en minskad. Detta resulterar i ett nettotal på 3, jämfört med nettotalet 28 ifjol. Rikssnittets avmattning är ihållande sedan år 2016 och resulterar i ett nettotal på 12.

På ett års sikt förväntas det sammanlagda nettotalet för lönsamheten bland länets företag minska till -22. Nettotalet för den förväntade lönsamheten ligger under riksgenomsnittets nettotal på -10. Bland företagen i länet tror 18 procent på en högre lönsamhet samtidigt som 40 procent tror på en lägre lönsamhet under det kommande året.

Förväntningarna på utvecklingen framöver speglar en stor osäkerhet om vilka effekter den pågående coronakrisen kommer att ha för svenska småföretag på sikt. Det rådande läget har skapat stora påfrestningar i såväl den svenska ekonomin som i världsekonomin och rörelsen i lönsamheten är tecken på hur även småföretagen påverkas av detta.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 2005–2020

Företagens prisförväntningar

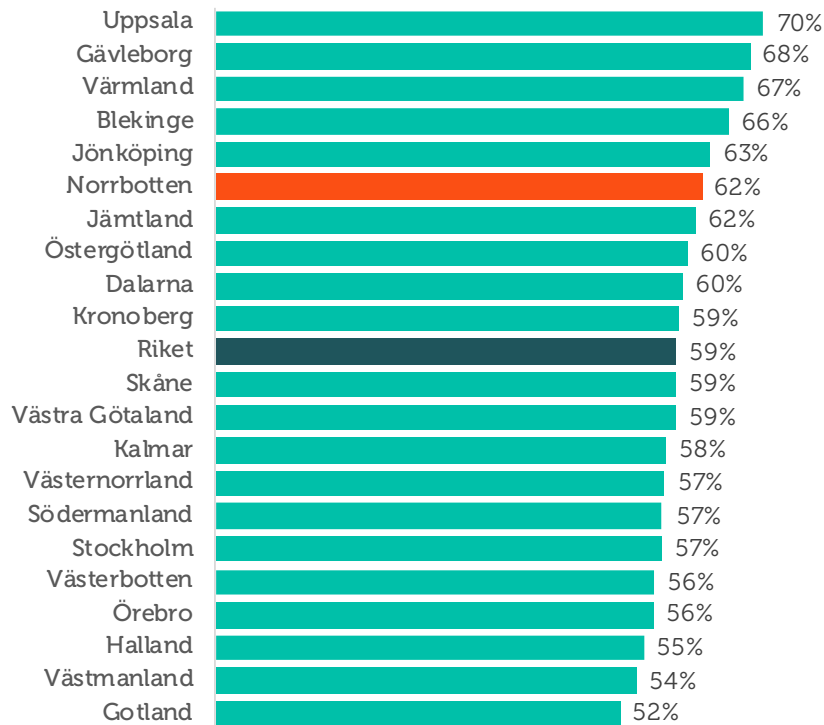
Företagens planer på eventuella prisförändringar skiljer sig markant jämfört med ifjol. I länet tror 27 procent av företagen att deras priser kommer öka, medan 13 procent tror att de kommer minska under det kommande året. Ifjol var det 43 respektive sex procent.

Företagens förväntningar på prisutvecklingen ligger i nivå riksgenomsnittet, där 27 procent av landets företagare räknar med att kunna höja försäljningspriserna. Givet de negativa prognoserna för bland annat företagens omsättning och ordergångar gör det svårt för företagen att höja sina priser.

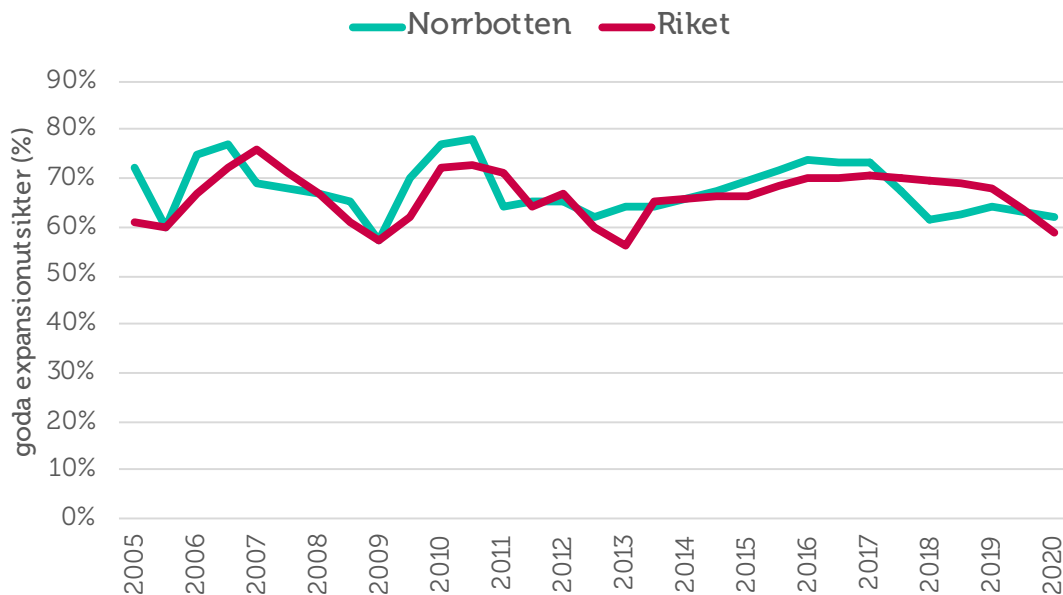
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Andelen företag i Norrbotten som ser goda utsikter att expandera är i årets mätning 62 procent, jämfört med riksgenomsnittet på 59 procent. Småföretagen i Norrbottens län upplever alltså bättre möjligheter att växa framöver jämfört med riket som helhet. I Norrbotten vill 95 procent av företagen växa.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2020

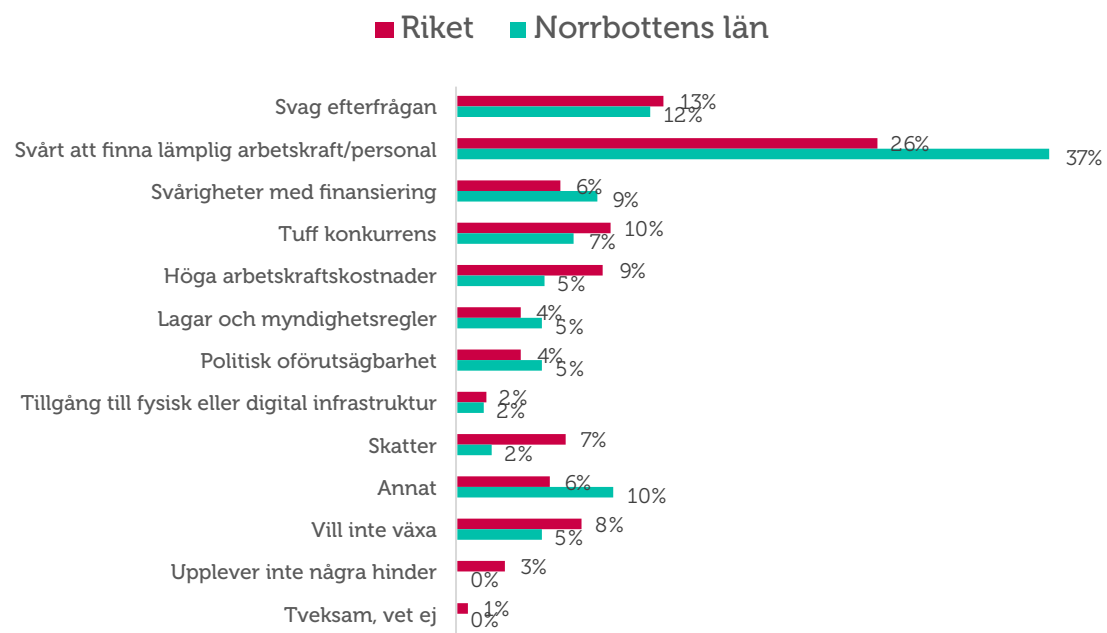
Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Norrbottens län och riket 2005–2020

Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt största tillväxthindret som företagen i Norrbotten län upplever. 37 procent av företagen uppger detta som det enskilt största hindret för expansion. Trots en lägre andel än ifjol (då 45 procent) är kompetensbristen fortsatt mer påtaglig för länets företagare än för riket som helhet, se figur 11.

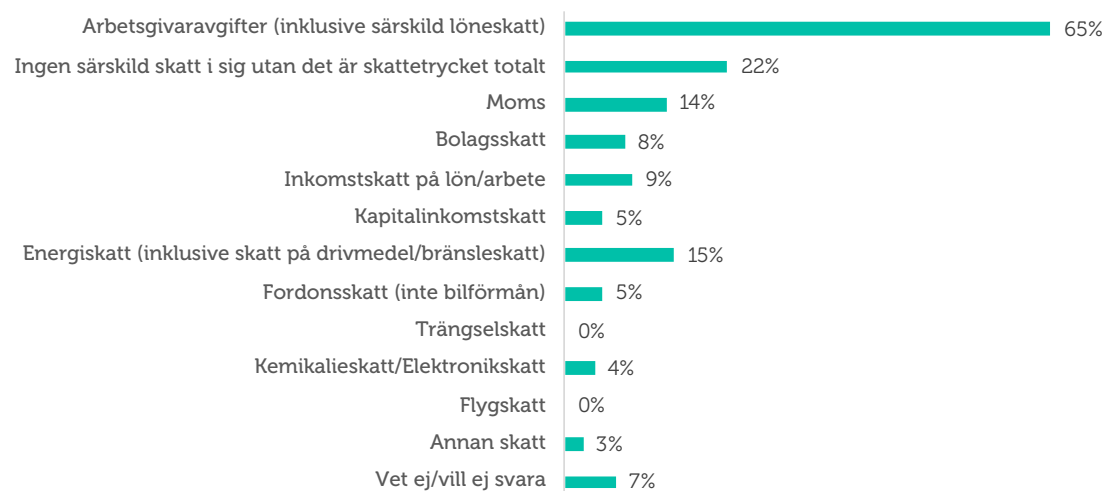
Företagen i såväl Norrbotten som i hela riket upplever i år att en svag efterfrågan av företagets varor eller tjänster är det näst största hindret för tillväxt. I länet anger tolv procent att svag efterfrågan är det enskilt största tillväxthindret, vilket ska jämföras med sex procent ifjol. Detta är sannolikt en effekt av att coronakrisen lett till drastiskt förändrade konsumtionsbeteenden. Men det är även en effekt av politiska beslut för att förhindra smittspridning, som bidragit till att många företags produktion eller tjänsteutbud helt eller delvis upphört

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Norrbottens län och i riket 2020 (procent)

Bland de företag som anger att skatter är ett tillväxthinder är det framför allt arbetsgivaravgifterna som upplevs som ett hinder för att utveckla företaget, se figur 12. Till detta kommer också moms och energiskatt. 22 procent anger att det totala skattetrycket snarare än någon särskild skatt i sig utgör hinder för expansion.

Figur 12 Du angav skatter som ett hinder för expansion, vilka skatter anser ni det i så fall vara?

SLUTSATSER

Trots att tillväxttakten hade avtagit pekade småföretagens förväntningar inför 2020 på en fortsatt positiv konjunkturutveckling inom både tillverknings- och tjänstesektorn. Företagens högt ställda prognoser har dock inte införlivats under året, vilket tyder på att konjunkturläget mattats av avsevärt redan innan coronapandemin kraftigt började påverka det svenska näringslivet under mars 2020.

Företagens förväntningar på konjunkturutvecklingen de kommande tolv månaderna är nu mycket pessimistiska och tydligt påverkade av coronapandemin. I Norrbottens län har konjunkturindikatorn minskat från fjolårets nettotal 55 till årets 13. Utfallet av årets konjunkturindikator blev lägre än vad länets företagare förväntade sig i fjolårets rapport, i vilken de trodde på en ökad tillväxttakt. Företagens förväntningar för de kommande tolv månaderna är mycket pessimistiska. Tillsammans med Gotland och Jämtland har Norrbotten den lägst ställda prognosen i landet för konjunkturindikatorns utveckling. Ett utfall enligt företagens prognoser skulle innebära att konjunkturindikatorn når en historiskt låg nivå för länet.

De främsta hindren för tillväxt är svårigheterna med att hitta lämplig kompetens samt en svag efterfrågan. Många företag upplever att det är svårt att hinna med och i Norrbotten har omkring sex av tio företag tackat nej till order under det senaste året. De främsta skälen till att företagen tackat nej till order är återigen kapacitetsbrist och svårigheterna med att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Sveriges små och medelstora företag finansierar välfärden. De har skapat fyra av fem nya jobb under de senaste decennierna och är motorn i svensk ekonomi. Inom loppet av några veckor har de kastats in i en av de djupaste och mest svåröverskådliga kriser vi upplevt i modern tid. I takt med att antalet företag som påverkas negativt blir fler, stiger arbetslösheten och utanförskapet ökar. Det kan få förödande konsekvenser för det svenska samhället. Förutsägbara villkor som underlättar och stödjer företagande blir därför än mer avgörande för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Småföretagens tillgång till kompetens, kostnaden att anställa, samt incitamenten för företagande genom bland annat skattesystemets utformning och andra för konkurrenskraften viktiga frågor måste prioriteras, annars är risken att nyinvesteringar skjuts på framtiden och lågkonjunkturen cementeras.